

Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές :

Αποτίμηση του σχετικού νομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προτάσεις για την βελτίωσή του.

**Διονυσία Τσολάκη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια,
Προγράμμα «Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»,
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου / Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου**

Ο John Dalhuisen, Διευθυντής του Ευρωπαϊκού και Κέντρο-Ασιατικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας, σχολιάζοντας τις εξελίξεις στο προσφυγικό ζήτημα και ειδικότερα την κοινή «δήλωση»/«statement» Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής ΕΕ ή Ένωση) και Τουρκίας της 18^{ης} Μαρτίου 2016, έκανε την εξής δήλωση: «Οι υποσχέσεις για σεβασμό του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου φαίνεται να μοιάζουν με ύπουλη επικάλυψη ζάχαρης ενός δηλητηριώδους χαπιού το οποίο η προστασία των προσφύγων μόλις εξαναγκάστηκε να καταπιεί*»^[1]. Στον αντίποδα, ο θεσμικός θεματοφύλακας της έννομης τάξης της ΕΕ, Jean-Claude Juncker, υποστήριξε ότι: «Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι (η συμφωνία) είναι συμβατή με τον νόμο»^[2] και εστίασε περισσότερο στα πρακτικά προβλήματα εφαρμογής της χαρακτηρίζοντας το εγχείρημα ως «Ηράκλειο άθλο»^[3] για την Ελλάδα και την ΕΕ. Λαμβάνοντας υπ' όψιν αυτές τις διαμετρικώς αντίθετες απόψεις και το θλιβερό γεγονός ότι μόνο από το 2014 έως σήμερα 10.213 άνθρωποι έχουν χάσει την ζωή τους στη Μεσόγειο

θάλασσα κατά την προσπάθειά τους να εισέλθουν στην ΕΕ^[4], εκ των οποίων δύο παιδιά κάθε μέρα κατά μέσο όρο^[5], στο παρόν άρθρο επιδιώκεται να φωτισθεί το πρόβλημα της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης μέσα από την οπτική του ευρωπαϊκού νομικού συστήματος εστιάζοντας στις θετικές πλευρές του σχετικού πλαισίου αλλά και στις βασικές αντιφάσεις και ανεπάρκειές του. Θα υποβληθούν επίσης σχετικές προτάσεις για την ίαση των προβλημάτων που θα έχουμε εντοπίσει και αναλύσει. Είναι προφανές ότι στο σχετικό νομικό πλαίσιο της ΕΕ, αν και εμπεριέχονται σημαντικά στοιχεία που συναποτελούν ένα δυναμικό και δυναμικά αξιολογικό σύστημα προστασίας, υπάρχουν καθοριστικοί ανασχετικοί παράγοντες οι οποίοι καθιστούν δυσχερή την ορθή εφαρμογή, μετεξέλιξη και την πλήρη ανάπτυξη του.

Στο εν λόγω, ισχύον νομικό πλαίσιο και ειδικότερα στο αρ. 78 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ΣΛΕΕ») ορίζεται ότι η Ένωση αποφασίζει με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία τα κοινά μέτρα στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής και προσωρινής προστασίας, ενώ στην

«στο σχετικό νομικό πλαίσιο της ΕΕ, αν και εμπεριέχονται σημαντικά στοιχεία που συναποτελούν ένα δυναμικό και δυναμικά αξιολογικό σύστημα προστασίας, υπάρχουν καθοριστικοί ανασχετικοί παράγοντες οι οποίοι καθιστούν δυσχερή την ορθή εφαρμογή, μετεξέλιξη και την πλήρη ανάπτυξη του»

(Είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων στον καθηγητή μου, Δρ. Ηράκλη-Σπυρίδωνα Ακτύπη για τα σχόλιά του σε πρότερες εκδόχες του άρθρου και για τις πολύτιμες συζητήσεις μας)

* Οι μεταφράσεις ξενόγλωσσων πηγών παρέχονται από την συγγραφέα

^[1] Amnesty International, *Turkey: EU-Turkey refugee deal a historic blow to rights*, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/03/eu-turkey-refugee-deal-a-historic-blow-to-rights/>, πρόσβαση 12/09/2016.

^[2] Financial Times, *Europe gambles to stem migrant flow*, <http://www.ft.com>, πρόσβαση 18/03/2016.

^[3] ec.europa.eu, *EU and Turkey agree European response to refugee crisis*, http://ec.europa.eu/news/2016/03/20160319_en.htm, πρόσβαση 19/03/2016.

^[4] IOM, *Mediterranean Update, Migration Flows Europe: Arrivals and Fatalities*, <https://www.iom.int/infographics/mediterranean-update-migration-flows-europe-arrivals-and-fatalities-26-april-2016>, πρόσβαση 23/08/2016, ενώ κατά την διάρκεια του 2016 καταγράφεται ιδιαίτερα ανησυχητική αύξηση της τάσης.

^[5] FRA, *Checking the EU-wide erosion of fundamental rights in 2015*, <http://fra.europa.eu/en/news/2016/checking-eu-wide-erosion-fundamental-rights-2015>, πρόσβαση 23/09/2016.

Μεταναστευτικό Δίκαιο

πρώτη παράγραφο, με ρητή αναφορά, ενσωματώνεται στο Ενωσιακό Δίκαιο η Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων. Το, δε, αρ. 79 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι η Ένωση αποφασίζει σύμφωνα με την συνήθη νομοθετική διαδικασία τα σχετικά με την μετανάστευση κοινά μέτρα και στο αρ. 80 αναφέρεται ότι τα ανωτέρω άρθρα και η εφαρμογή τους θα υλοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής των βαρών και ευθυνών μεταξύ των Κρατών-Μελών.

Σαφής επίσης είναι η παρ. 1 του αρ. 19 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ΧΘΔΕΕ») που απαγορεύει τις ομαδικές απελάσεις. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου αναγνωρίζεται η ανωτέρω αναφερομένη αρχή της μη επαναπρόωθησης ενώ στο αρ. 18 αναγνωρίζεται το δικαίωμα στο άσυλο, όπως ορίζεται στην Σύμβαση της Γενεύης και στο Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης. Περαιτέρω, στον ΧΘΔΕΕ υφίστανται και διατάξεις που αφορούν έμμεσα το δικαίωμα των προσφύγων, όπως το αρ. 1 περί της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, αρ. 4 περί απαγόρευσης βασανιστηρίων και απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης^[6], καθώς επίσης και το αρ. 47 περί των δικαιωμάτων πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου.

Αντιστοίχως, στο παράγωγο δικαίωμα της ΕΕ, σχετικώς με το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (στο εξής «ΚΕΣΑ»), συνοπτικά, ισχύουν: α) η οδηγία 2011/95/ΕΕ, με την οποία θεσμοθετούνται οι εννιαίες απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, β) η οδηγία 2013/32/ΕΕ σχετικώς με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, γ) η οδηγία 2013/33/ΕΕ σχετικώς με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, δ) ο κανονισμός 603/2013/ΕΕ με τον οποίο θεσπίζεται

το «Eurodac», ε) η οδηγία 2001/55/ΕΚ, ανεργή παραδόξως, με την οποία θεσμοθετούνται κοινές ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων, στ) η οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου η οποία προβλέπει ρυθμίσεις σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών, ζ) η οδηγία 2008/115/ΕΚ με την οποία θεσμοθετούνται ρυθμίσεις σχετικά με την επιστροφή των παρνόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, η) ο κανονισμός 562/2006/ΕΚ (κώδικας συνόρων του Σένγκεν), με τον οποίο θεσπίζονται οι κανόνες σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα και τέλος, θ) ο κανονισμός 604/2013 ή άλλως «Δουβλίνο III», ο οποίος καθορίζει το αρμόδιο κράτος-μέλος για την εξέταση αιτήματος ασύλου.

1. Θετικές πλευρές, ανεπάρκειες του νομικού πλαισίου & προοπτικές-προτάσεις βελτίωσής του

1.1. Θετικά στοιχεία του ισχύοντος νομικού πλαισίου

Το ΚΕΣΑ, παρά το γεγονός ότι χρήζει σημαντικών βελτιώσεων για να ολοκληρωθεί, αποτελεί ένα ήδη αρκετά ανεπτυγμένο πλαίσιο προστασίας. Θα ήταν άδικο να παραβλέψουμε τον δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο χαρακτήρα του ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί νομικά και πολιτικά ως παράδειγμα ανάπτυξης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας παγκοσμίως^[7]. Το πλαίσιο αυτό έδωσε την δυνατότητα στην Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με δύο αποφάσεις τους^[8] να καθιερώσουν το έκτακτο πρόγραμμα μετεγκατάστασης/ «relocation scheme» συνολικά 160.000 αιτούντων άσυλο και προσφύγων εντός δύο ετών, μέτρο το οποίο αν και έκτακτο, προσωρινού και μικρής κλίμακας χαρακτήρα κινείται προς την σωστή κατεύθυνση αλληλεγγύης και δίκαιης κατανομής των βαρών. Επίσης το 2015 υπήρξε σημαντική αύξηση, της τάξεως του 72%, στις αποδοχές αιτήσεων διεθνούς προστασίας και

«Θα ήταν άδικο να παραβλέψουμε τον δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο χαρακτήρα του ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί νομικά και πολιτικά ως παράδειγμα ανάπτυξης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας παγκοσμίως»

^[6] Χ. Σηροδινός, *Η Επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Καθεστώς του Ασύλου των Προσφύγων*, 2012, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.44.

^[7] P. De Bruycker, E. Tsourdi, *Building the Common European Asylum System beyond Legislative Harmonisation, in Reforming the Common European Asylum System: The New*

European Refugee Law, Vincent Chetail, Philippe De Bruycker and Francesco Maiani (eds.), Brill-Nijhoff, Boston, 2016, σελ. 473.

^[8] Council Decision (EU) 2015/ 1523 of 14 September 2015 - Council Decision (EU) 2015/1601 of 22 September 2015.

Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές

συνεπώς περισσότεροι από 330.000 πρόσφυγες βρήκαν καταφύγιο στη ΕΕ^[9]. Επιπροσθέτως, οι οδηγίες 2013/33/ΕΕ και 2013/32/ΕΕ θεσπίζουν την επικουρική προστασία και λεπτομερείς προδιαγραφές και κανόνες σχετικά με τις διαδικασίες υποδοχής και ασύλου οι οποίες δεν αναλύονταν επαρκώς στα αντίστοιχα άρθρα της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων^[10]. Ελλείψει ενός Διεθνούς Προσφυγικού Δικαστηρίου, ο ανεπτυγμένος νομικός και θεσμικός πολιτισμός της ΕΕ επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι τα παγκοσμιοποιημένα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της εσωτερικοποίησής τους στις κρατικές έννομες τάξεις καθίστανται πλέον δεσμευτικοί θετικοί νόμοι ενώ τα σαφή και εμφανή προβλήματα εφαρμογής τους δύναται να αντιμετωπισθούν επαρκώς επί τη βάση των αποκλειστικών ερμηνευτικών αρμοδιοτήτων και του δεσμευτικού χαρακτήρα των αποφάσεων του ΔΕΕ.

Το νομικό πλαίσιο συμπληρώνεται από ειδικευμένους μηχανισμούς σε επίπεδο Ένωσης, όπως η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (ΕΥΥΑ) στη προσπάθεια για την ουσιαστική και απρόσκοπτη εφαρμογή του ΚΕΣΑ.

1.2. Προσφυγική Κρίση ή κρίση προσφυγικής πολιτικής;

2.2.a. Οι εγγενείς αδυναμίες και οι πρακτικές δυσκολίες εφαρμογής του πλαισίου εν μέσω εθνικών περιχαράκωσεων

Στην πράξη το κοινό Δίκαιο Ασύλου και Μεταναστευσης της ΕΕ δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα. Σε περιόδους μεγάλων κρίσεων, όπως αυτή που διανύουμε, απογυμνώνονται τα θεμελιώδη και συστημικά του προβλήματα ενώ ταυτόχρονα γίνονται εμφανείς και οι αιτίες που λειτουργούν ως τροχοπέδη στην

προσπάθεια θεσμικής βελτίωσης και ολοκλήρωσής του.

Οι προσδοκίες για την βελτίωση του ΚΕΣΑ με την έκδοση του νέου Κανονισμού «ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙΙ» δεν εκπληρώθηκαν παρά τα δειλά βήματα προς μια θεσμικά εγγυημένη αλληλεγγύη στο ζήτημα του ασύλου^[11]. Τα κυριότερα ελαττώματα που χαρακτηρίζουν και το προηγούμενο καθεστώς (ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ) συνεχίζουν να υφίσταται, όπως: α) ο κίνδυνος της επαναπροώθησης των αιτούντων ασύλου κατά παράβαση της σχετικής απόλυτης αρχής του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου, β) η άνιση κατανομή του βάρους υποδοχής των μεταναστών και εξέτασης των αιτημάτων ασύλου, με δεδομένο ότι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, τα σχετικά κριτήρια καθορίζουν ως αρμόδια τα κράτη – μέλη της περιφέρειας της ΕΕ, λειτουργώντας ως «δίκτυ ασφαλείας» ή «προστατευτική ασπίδα» για τα υπόλοιπα κράτη – μέλη^[12], γ) η δημιουργία συμφόρησης και απάνθρωπων συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων και μεταναστών στα κράτη – μέλη της περιφέρειας της ΕΕ, λόγω ακριβώς των ανωτέρω κριτηρίων του «ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙΙ» και της έλλειψης αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών – μελών και δ) η πλήρης αγνόηση των όποιων προτιμήσεων των αιτούντων άσυλο οι οποίοι ουσιαστικά αντιμετωπίζονται ως ζητιάνοι που δεν θα έπρεπε να έχουν δικαίωμα επιλογής.

Η ουσιαστική εγκατάλειψη του σχεδίου μεταγκατάστασης / «relocation»^[13], η μη θεσμοθέτησή του με μακροχρόνο ή μόνιμο ορίζοντα και η υιοθέτηση αμφιλεγόμενων νομικών εννοιών όπως η ευέλικτη/εθελοντική αλληλεγγύη καθιστούν την προτεινόμενη από την επιτροπή δυνατότητα επιβολής (χρηματικής) τιμωρητικής ρήτρας 250.000 ευρώ ανά αιτούντα^[14], στα κράτη μέλη που προσωρινά δεν συμμετέχουν στον διορθωτικό μηχανισμό κατανομής, κενή περιεχομένου και απλό ρη-

«Τα κυριότερα ελαττώματα που χαρακτηρίζουν και το προηγούμενο καθεστώς (ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ) συνεχίζουν να υφίσταται»

^[9] *The Telegraph*, *How EU Asylum Offers Increased by 72% between 2015 and 2014*, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/20/how-eu-asylum-offers-increased-by-72-per-cent-between-2014-and-2/>, πρόσβαση 20/04/2016.

^[10] P. De Bruycker, E. Tsourdi, σελ.473.

^[11] Σ. -Η. Αιτόπης, *Δικαιώματα αιτούντων άσυλο και προσφύγων, απάντηση σε άσκηση αυτοαξιολόγησης*, 10^η εβδομάδα, ΔΕΕ122.

^[12] Χ. Συνοδινός, σελ.64.

^[13] Σε διάστημα 1 έτους, σύμφωνα με την 3η έκθεση προόδου 28-9-2016, μεταφέρθηκαν περίπου 5.700 από την Ιταλία και την Ελλάδα σε χώρες μέλη της Ε.Ε. γεγονός που σημαίνει ότι αναλογικά θα χρειαστούν περίπου 30 έτη και όχι 2 για να επιτευχθεί ο στόχος των 160.000

^[14] *Efsyn.gr*, *Η Κομισιόν επιβεβαιώνει την «τιμωρητική ρήτρα» των 250.000 ευρώ*, <https://www.efsyn.gr/artthro/i-komision-epivevaionei-tin-timoritiki-ritra-ton-250000-eyro>, πρόσβαση 13/09/2016.

Μεταναστευτικό Δίκαιο

τορικό σχήμα ενώ αποτελούν ένα ακόμη ισχυρό πλήγμα στην προσπάθεια αντικειμενικοποίησης των κριτηρίων κατανομής των βαρών μέσω συγκεκριμένων ποσοστώσεων. Επίσης δημιουργούν αντικίνητρα στα μεν κράτη-μέλη να εκπληρώσουν τις νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις τους και στους δε αιτούντες προστασία να συμμορφώνονται με το ισχύον πλαίσιο.

Επιπροσθέτως, ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν, αν και δεν απαγορεύει στους δυνητικούς αιτούντες διεθνή προστασία να υποβάλουν την αίτησή τους, δυσχεραίνει την πιθανότητα πρόσβασή τους στην ΕΕ σε τέτοιο βαθμό που να ακυρώνεται το ίδιο το δικαίωμα για άσυλο^[15]. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την μη καθιέρωση ειδικής προσφυγικής θεωρήσης εισόδου / «humanitarian permit» και τις επαπειλούμενες αυστηρές κυρώσεις στις μεταφορικές εταιρίες σε περίπτωση μεταφοράς ατόμων χωρίς την απαραίτητη θεώρηση δημιουργούν τις συνθήκες για την γιγάντωση του φαινομένου παράνομης διακίνησης και των απωλειών ανθρώπινων ζώων στη Μεσόγειο.

Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται περαιτέρω μέσω και άλλων αμφιλεγόμενων ενεργειών κρατών-μελών όπως τα κλειστά σύνορα, κατασκευή φρακτών, ποινικές διώξεις και καταδίκες προσφύγων για παράνομη είσοδο, απώθηση, επανεισδοχές (Οργουελιανός νεολογισμός προς αποφυγή αρνητικών συνειρμών), περιορισμό στον αριθμό αιτήσεων άσylum (η Αυστρία με νέο νόμο δεν θα δέχεται καμία αίτηση προστασίας στο έδαφός της παρά το γεγονός ότι οι προηγούμενοι περιορισμοί κρίθηκαν παράνομοι ακόμη και από επιτροπή Αυστριακών νομικών^[16]) και προσωρινή κράτηση προσφύγων και μεταναστών ακόμα και ανηλίκων^[17].

«Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται περαιτέρω μέσω και άλλων αμφιλεγόμενων ενεργειών κρατών-μελών όπως τα κλειστά σύνορα, κατασκευή φρακτών, ποινικές διώξεις και καταδίκες προσφύγων για παράνομη είσοδο, απώθηση, επανεισδοχές»

^[15] Β. Πιταροζοίλη, Το δικαίωμα στο άσυλο: ένα «κενό» δικαίωμα, Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου, Τεύχος 2-3/2014, Μάιος – Δεκέμβριος, σελ. 141.

^[16] The Telegraph, Austria passes emergency law allowing asylum-seekers to be turned away at the border, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/27/austria-passes-emergency-law-allowing-asylum-seekers-to-be-turned-away/>, πρόσβαση 27/04/2016.

2.2.β. Η κοινή «δήλωση»/«statement» ΕΕ και Τουρκίας: Ηράκλειος Άθλος ή επανασσώρευση της Κόπρου του Αργείου

Στην προσπάθεια για εξομάλυνση των δυσχερειών που αντιμετωπίζει η ΕΕ στο σχετικό ζήτημα, τα κράτη – μέλη κατευθύνθηκαν προς επιτάχυνση, οικονομική ενίσχυση και επέκταση της πολιτικής «εξωτερικεύσης - externalisation» της προστασίας ασύλου, η οποία συνίσταται στην προώθηση της εξατομικευμένης εταιρικής σχέσης της ΕΕ με κομβικά τρίτα κράτη (π.χ. Μάλι, Νιγηρία, Σενεγάλη, Ιορδανία, Λίβανος, Σουδάν, Τυνησία, Λιβύη), με σκοπό την καλύτερη διαχείριση των συνόρων και την μετατόπιση του χώρου υποδοχής και φιλοξενίας των αιτούντων άσυλο σε εδάφη εκτός ΕΕ, όπου οι αιτούντες θα παραμένουν ή θα μεταφέρονται^[18] με οικονομικά κυρίως ανταλλάγματα για τις χώρες-εταίρους. Στο πλαίσιο της ανωτέρω προσπάθειας και επί τη βάση της νομικής έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας, η προσφάτως συναφθείσα συμφωνία ΕΕ και Τουρκίας (η οποία δεν πήρε την νομική μορφή διεθνούς συνθήκης με Τρίτη Χώρα αλλά κοινής Δήλωσης-δέσμευσης πιθανώς για να παρακαμφθεί η αναγκαία έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ο δυνητικός δικαστικός έλεγχος της από το ΔΕΕ) θεωρείται από πολλούς νομικούς ότι παραβιάζει το Ενωσιακό και το Διεθνές Δίκαιο. Επί της ουσίας, με την συγκεκριμένη συμφωνία ανατέθηκε σε μία χώρα, που μαστιάζεται από την οικονομική κρίση και όπου έχουν νομολογιακώς^[19] ουσιαστικά ανασταλεί οι κανονισμοί Δουβλίνο II & III λόγω πραγματικού κινδύνου έμμεσης παραβίασης της ΕΣΔΑ και του ΧΘΔΕΕ^[20] εξαιτίας συστημικών ανεπαρειών στο σύστημα ασύλου της και στις συνθήκες υποδοχής, να διαχειριστεί τις προσφυγικές ροές και τον υπέρμετρα μεγάλο όγκο αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλείται, δε, για τις

^[17] Norwegian Refugee Council, Europe is imprisoning refugee children, <https://www.nrc.no/news/2016/april/europe-is-imprisoning-refugee-children/>, πρόσβαση 04/04/2016.

^[18] Χ. Σονοδινός, σελ. 63.

^[19] Βλ. υποθέσεις M.S.S. του ΕΔΔΑ και N.S. ε. Μ.Ε. του ΔΕΕ.

^[20] Σ. -Η. Ακτόπης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη νομολογία του ΕΔΔΑ: τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου, Τεύχος 3/2012, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 244.

Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές

θεμελιώδεις αρχές της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης από τις ισχυρές πιέσεις που ασκούνται αφενός στην Ελληνική Κυβέρνηση ώστε να νομοθετήσει ότι η Τουρκία είναι Ασφαλής Τρίτη Χώρα και να λάβει επείγοντως τα απαραίτητα μέτρα για να επανενταχθεί έως τα τέλη του 2016 στο καθεστώς επιστροφών του Δουβλίνου III και αφετέρου στις ανανεωμένες συνθήσεις των νέων Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών (με την από 16/06/2016 αμφιλεγόμενη τροπολογία Νο 496/25 του ν. 4375/2016 καθώς μεταξύ άλλων νομικών προβλημάτων εγείρονται και ζητήματα συνταγματικότητας σχετικώς με την ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς) και στις δικαστικές αρχές των Διοικητικών Δικαστηρίων ώστε να αποδεχτούν τα στρεβλή νομική τεκμηρίωση της προαναφερθείσας «βάπτισης» της Τουρκίας. Τα ανωτέρω σαθρά επιχειρήματα βασίζονται κυρίως στον ισχυρισμό ότι στην Τουρκία παρέχεται προστασία ισοδύναμη ή επαρκής σε σχέση με αυτή της Σύμβασης της Γενεύης, τηρείται η θεμελιώδης αρχή της μη επαναπροώθησης και δόθηκαν οι απαραίτητες διπλωματικές εγγυήσεις στις 12 και 24 Απριλίου 2016 για τις συνθήκες υποδοχής και διαβίωσης των επιστράφεντων προσφύγων, οι οποίες θα ελέγχονται τακτικά από την ΕΕ. Όμως, η Τουρκία αναγνωρίζει πρόσφυγες μόνο από την Ευρώπη (γεωγραφικός περιορισμός Σύμβασης της Γενεύης), δεν ανήκει σε καμία λίστα ασφαλών χωρών πλην της Βουλγαρίας ενώ ούτε η ΕΕ δεν έχει προβεί σε πράξη ίδρυσης τεκμηρίου για τον καθορισμό της ως τέτοια ακόμη, παρά τις σχεδιαζόμενες κοινές ευρωπαϊκές λίστες. Έχει πολυάριθμες καταδικές από το ΕΔΔΑ^[21] ενώ μετά το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου έχει αναστείλει προσωρινά την ΕΣΔΑ με χρήση του αρ.15 και εκφράζονται φόβοι από διεθνείς οργανισμούς για νέες μαζικές παραβιάσεις της απαγόρευ-

σης των βασανιστηρίων, της ελευθερίας έκφρασης και της ελευθερίας του τύπου. Οι συνθήκες υποδοχής και διαβίωσης στην χώρα είναι τραγικές όπως έχουν καταγραφεί σε αναρίθμητες εκθέσεις ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ^[22] (συνθήκες απόλυτης ένδειας και πολλαπλά προβλήματα πρόσβασης στην τουρκική υπηκοότητα, διαδικασίες ασύλου, εκπαίδευση, περίθαλψη, εργασία, στέγαση, ελεύθερη μετακίνηση, οικογενειακή επανένωση, προνοιακή προστασία). Το 25% των αιτήσεων ασύλου από πολίτες της γίνονταν αποδεκτές ακόμη και πριν το πραξικόπημα ενώ υπάρχουν πολυάριθμα καταγεγραμμένα περιστατικά επαναπροώθησεων^[23]^[24]. Οι ανωτέρω εκτεθείσες συνθήκες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σεβασμού των αρχών του κράτους δικαίου και της δίκαιης δίχης προδήλως υπονομεύουν την αξιοπιστία των προσφερόμενων εγγυήσεων και αποκαλύπτουν τους ευσεβείς πόθους χρησιμοποίησής τους ως συνηθισμένο νομικό τέχνασμα για την καταστρατήγηση και παράκαμψη της θεμελιώδους αρχής της μη επαναπροώθησης. Επιπλέον οι διαβεβαιώσεις αυτές δεν είναι επαρκώς σαφείς, συγκεκριμένες, λεπτομερείς και εξατομικευμένες ενώ επίσης δεν δύνανται να προστατεύσουν αποτελεσματικά τους πρόσφυγες από τις γενικευμένες καταγεγραμμένες παραβιάσεις δικαιωμάτων και τις σοβαρές πλημμέλειες στις διαδικασίες ασύλου και στις συνθήκες κράτησης και διαβίωσης. Άρα, στο πλαίσιο αυτής της Φαουσιανής συμφωνίας, διαχειρίζεται το προσφυγικό πρόβλημα ταχυσυρόθμως ένα σύστημα υπό ασφυκτικές πιέσεις πολιτικών σκοπιμοτήτων και σχεδόν υπό κατάρρευση ενώ ταυτόχρονα η «επανεισδοχή» των προσφύγων γίνεται σε μία χώρα όπου, επί του παρόντος, προδήλως δεν παρέχεται ισοδύναμη ή επαρκής προστασία και η οποία αναλαμβάνει την ευθύνη κρίσης των αιτήσεών τους ενώ δεν σέβεται τα θε-

«η «επανεισδοχή» των προσφύγων γίνεται σε μία χώρα όπου, επί του παρόντος, προδήλως δεν παρέχεται ισοδύναμη ή επαρκής προστασία»

^[21] Το 2015, σε σύνολο 158 παραδεκτών προσφυγών, στις 79 βρέθηκε τουλάχιστον μία παραβίαση της ΕΣΔΑ ενώ το 2016 έχει ήδη τριπλασιαστεί ο αριθμός των προσφυγών.

^[22] Ενδεικτικά: Ecre, Aida, Amnesty International, Human Rights Watch, Council of Europe, European Parliament, Statewatch, Proasyl, Aidworks, Dutch Council for Refugees, UNHCR.

^[23] Amnesty International, Turkey: Illegal mass returns of Syrian refugees expose fatal flaws in EU-Turkey deal,

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/04/turkey-illegal-mass-returns-of-syrian-refugees-expose-fatal-flaws-in-eu-turkey-deal/>, πρόσβαση 01/04/2016.

^[24] Amnesty International, Turkey 'safe country' sham revealed as dozens of Afghans forcibly returned hours after EU refugee deal, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/03/turkey-safe-country-sham-revealed-dozens-of-afghans-returned/>, πρόσβαση 23/03/2016.

Μεταναστευτικό Δίκαιο

μελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα ούτε των ίδιων της των πολιτών.^[25] ^[26] Η όλη κατάσταση έτσι ομοιάζει περισσότερο με μία δρακόντεια, ταχεία αυτοεπιληρούμενη διαδικασία απόρριψης και επιστροφής που παραβιάζει ουσιαστικά τα δικαιώματα των προσφύγων αλλά η οποία είναι ευλόγως αποτελεσματική στην ανάσχεση των προσφυγικών ροών. Το αδιαφανές εθελοντικό πρόγραμμα μετεγκατάστασης φαίνεται να λειτουργεί μόνον ως φύλλο συκής για την μαζική αυτή επιχείρηση επαναπροωθήσεων.

Πρέπει να επισημανθεί εδώ η ανάγκη ερμηνευτικής διασαφήνισης της αόριστης νομικής έννοιας της Ασφαλούς Τρίτης Χώρας και των προϋποθέσεων και κριτηρίων του άρθρου 38 σε συνδυασμό με το άρθρο 33 παρ.2γ της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ από το ΔΕΕ με αφορμή δυνητικά προδικαστικά ερωτήματα ή τις προσφυγές Τ-192/16, Τ-193/16, και Τ-257/16 που αφορούν σε αιτήματα ακύρωσης της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας. Επιπροσθέτως, το Ε-ΔΔΑ θα μπορούσε να εξετάσει προσφυγές για πιθανή παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε συγκεκριμένες απορριπτικές αποφάσεις Διοικητικών Δικαστηρίων και αποφάσεις απελάσεων αν και είναι ιδιαίτερα απογοητευτικό το γεγονός της απόρριψης πολλών αιτημάτων χορήγησης προσωρινών μέτρων^[27] βάσει του αρ.39 του κανονισμού του Δικαστηρίου (ενδεικτικά αρ. 34215/16).

2.2.γ. *Εγχειρίδιο παραβίασης απόλυτων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Νεφελώδης νομική υπεφυγή – Χειραγώγηση - Πειθαναγκασμός*

Τα ανωτέρω άλτα ακόμη προβλήματα πηγάζουν, κατά κύριο λόγο, από την έλλειψη ευρωπαϊκής αλληλεγγύης^[28] ως προς το ζήτημα αυτό, κατά παράβαση του αρ. 80 ΣΛΕΕ, το οποίο αποτελεί εξειδίκευση της γενικότερης υποχρέωσης αλληλεγγύης των κρατών – μελών μεταξύ τους. Φαίνεται να επικρατούν δυστύχως ανταγωνιστικές προσεγγίσεις μεταξύ

των κυβερνήσεων των Κρατών Μελών οι οποίες βασίζονται στην υπεράσπιση στενότερων εθνικών συμφερόντων σε βάρος του απαραίτητου πνεύματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας. Οι νέες αυτές μορφές εθνικισμού υποσκάπτουν θεμελιώδη δικαιώματα, ιδιαίτερα των αδυνάτων, ενώ ταυτόχρονα καλύπτονται και δικαιολογούνται εντέχνως με σύνθετους μηχανισμούς αριστοφανικά νεφελωδών νομικών επιχειρημάτων, μαζικής χειραγώγησης και πειθαναγκασμού. Αναλυτικότερα, η δημιουργική νομική (κατά το δημιουργική λογιστική) μετέρχεται δικονομικών προφάσεων, πολυετών εκτάκτων περιστάσεων, διασταλτικών και συσταλτικών ερμηνειών κατά το δοκούν αλλά και αμφιλεγόμενων νομικών ακροβατισμών με σκοπό την παράκαμψη του δικαιώματος ασύλου και την ουσιαστικά «εν ασυλία» εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ισχυρών Κρατών Μελών, συγκαλύπτοντας έτσι την εφαρμογή του Δικαίου της Πυγμής στην απόπειρα απόλυτου ελέγχου των προσφυγικών ροών και των προκατειλημμένων επιλογών «εύκολα εντάξιμων» μεταναστών. Επιπλέον διαστρεβλώνονται οι πραγματικές διαστάσεις του προσφυγικού προβλήματος καθώς παρουσιάζεται ως σοβαρή απειλή για την ασφάλεια, το επίπεδο ζωής και την ποιότητα των υπηρεσιών του κράτους πρόνοιας των Κρατών Μελών καθώς δημιουργικώς αποκρύπτονται το γεγονός ότι ο αριθμός προσωρινών αδειών παραμονής που εκδίδονται κάθε χρόνο στην ΕΕ από το 2008 έως και το 2014 παραμένει ιδιαίτερος σταθερός στα 2.500.000 εκατομμύρια περίπου κάθε χρόνο^[29] και η σημαντική οικονομική συμβολή των μεταναστών ιδιαίτερος υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού δημογραφικού πρόβληματος^[30]. Ταυτόχρονα, η έμμεση σύνδεση των προσφύγων με την δράση της τρομοκρατίας εναντίον της ΕΕ και η παρουσία τους ως απειλή παρανομίας και έλλειψης κοινωνικής ευθύνης, ασθένεια, οικονομικό άγχος οκνηρών όχλων ή καιροσκοπών

«διαστρεβλώνονται οι πραγματικές διαστάσεις του προσφυγικού προβλήματος καθώς παρουσιάζεται ως σοβαρή απειλή για την ασφάλεια, το επίπεδο ζωής και την ποιότητα των υπηρεσιών του κράτους πρόνοιας των Κρατών Μελών»

^[25] Αναλυτικότερα: *European Commission, TURKEY 2015 REPORT, SWD(2015) 216 final, ec.europa.eu/.../2015/20151110_report_turkey.pdf, πρόσβαση 20/30/2016.*

^[26] *Amnesty International, Turkey crackdown by the numbers: Statistics on brutal backlash after failed coup, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/07/turkey-crackdown-by-the-numbers-statistics-on-brutal-backlash-after-failed-coup/>, πρόσβαση 05/09/2016.*

^[27] Μετάξύ 1/1/2016 και 30/6/2016 υποβλήθηκαν 14 αιτήματα ενώ απορρίφθηκαν και τα 14.

^[28] Χ. Σονοδινός, σελ.67.

^[29] *Elsbeth Guild, 'Rethinking Migration Distribution in the EU', CEPS Essay, No 23/22, January 2016, σελ.1-2.*

^[30] Κατά τη διάρκεια του 2015 καταγράφηκε για πρώτη φορά στην ΕΕ αρνητική φυσική αλλαγή του πληθυσμού της.

Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές

και άλλα βολικά στερεότυπα στιγματισμού τους εκτρέφουν με αντανάκλαστικό τρόπο αισθήματα φόβου, αντιπάθειας ακόμα και μίσους στους πολίτες της ΕΕ^[31], καθώς βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε κοινωνίες άκρατου ατομισμού, πολιτικής αδιαφορίας και ηθικής απάθειας. Επίσης, οι υποστηρικτικές φωνές και δράσεις πολλών Μ.Κ.Ο. διώκονται ποινικά, απαξιώνονται και αποδομούνται ως μειονότητες γραφικών, ρομαντικών και αθεράπευτα ουτοπικών οι οποίοι δεν αντιλαμβάνονται την πολιτική ως τέχνη του εφικτού. Σίγουρα όμως, η Realpolitik δεν θα έπρεπε να ταυτίζεται με την εγγενώς αυτοκαταστροφική ύβριση της παραβίασης του δικαιώματος διεθνούς προστασίας κατατρεγμένων ανθρώπων. Οι εθνικιστικές αυτές παθογένειες και οι τεχνικές συγκάλυψης και επιβολής τους, όχι μόνο αποτελούν εμπόδιο στην παροχή έμπρακτης αλληλεγγύης στο μεταναστευτικό, αλλά δυστυχώς αποτελούν κίνδυνο για την αξιοπιστία και το ηθικό πλεονέκτημα της ΕΕ «...ως μιας κοινωνίας αρχών, βασισμένων στη δημοκρατία, στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο κράτος δίκαιου»^[32] αλλά και για την ίδια την ύπαρξή της.

Μια ακόμη σημαντική αιτία που θα πρέπει να αναφερθεί εδώ, αφορά στην έλλειψη πολιτικής βούλησης από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ για να ανατρέχουν και για να ασκούν τα όσα προβλέπονται από τη Συνθήκη^[33] για την αντιμετώπιση των σοβαρών περιπτώσεων παραβιάσεων των ιδρυτικών αυτών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ευρωπαίων και των μη ευρωπαίων πολιτών. Φυσικά δεν θα πρέπει να παραλειφθεί η αναφορά μας και στις μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες εντός της ΕΕ οι οποίες προκαλούν σημαντικά διαφορετικά ποσοστά αναγνώρισης και συνθήκες υποδοχής για τους πρόσφυγες ενώ ταυτόχρονα τους ωθούν προς δευτερογενείς μετακινήσεις σε συγκεκριμένες χώρες του πλούσιου βορρά.

2. Σύντομα συμπεράσματα: προς αναζήτηση καθαρηγίων ποταμών

Σε μακροσκοπικό επίπεδο, είναι γεγονός ότι η ανανεωμένη αλληλεγγύη, η φιλοσοφία συνεργασίας και του κοινού συμφέροντος μεταξύ των κρατών – μελών της ΕΕ, ο κατευνασμός των εθνικιστικών εξάρσεων και η ουσιαστική ενημέρωση των πολιτών για τις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος θα είναι ο αναγκαίος και καταλυτικός παράγοντας που θα οδηγήσουν στην επιτυχία ή αποτυχία, όποια μέτρα και εάν συμφωνηθούν για την επίλυση των προβλημάτων των προσφυγικών ροών. Επιπλέον, πρέπει να υπάρξει ταυτόχρονα η απαραίτητη πολιτική βούληση για εφαρμοστεί πλήρως το προτεινόμενο βελτιωμένο γενικό θεσμικό πλαίσιο ενώ είναι σημαντικό να μειωθούν και να εξομαλυνθούν οι ακραίες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των Μελών Κρατών μέσω της περαιτέρω προώθησης της διαδικασίας Ευρωπαϊκής οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης που καρκινοβατεί από την κρίση του 2008. Πέραν των ανωτέρω ενδεχομένων λύσεων, έχει διαπιστωθεί ότι το φαινόμενο της μαζικής μετανάστευσης πρέπει να αντιμετωπισθεί στην πηγή του^[34]. Οι αιτίες της μετανάστευσης, όπως η φτώχεια, ο πόλεμος, τα αυταρχικά καθεστώτα, η έλλειψη υποδομών και εκπαίδευσης κ.τ.τ., αποτελούν και λύσεις του προβλήματος, εάν εξαλειφθούν. Στα πλαίσια αυτά είναι απαραίτητο να ενταθούν οι δράσεις της ΕΕ που στόχο έχουν την έμπρακτη βοήθεια προς τα κράτη που αντιμετωπίζουν τα ανωτέρω προβλήματα.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρόσφατο έγγραφο της προτείνει: α) την νέα μεταρρύθμιση του συστήματος του Δουβλίνου με ει νέου θέσπιση των ποσοστώσεων και του προγράμματος μετεγκατάστασης, β) την ενίσχυση του συστήματος EURODAC, γ) την μετατροπή των οδηγιών σχετικά με τους πρόσφυγες σε κανονισμούς και την θέσπιση κοινών λιστών Ασφαλών Τρίτων Χωρών και

«η Realpolitik δεν θα έπρεπε να ταυτίζεται με την εγγενώς αυτοκαταστροφική ύβριση της παραβίασης του δικαιώματος διεθνούς προστασίας κατατρεγμένων ανθρώπων»

^[31] Ενδεικτική έρευνα του Pew καταγράφει τους ευρέως διαδεδομένους ανησυχητικούς συσχετισμούς και προκαταλήψεις, <http://www.pewglobal.org/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/>, πρόσβαση 09/09/2016.

^[32] Η. Νικολακοπούλου – Στεφάνου, *Μεικτή μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα, στο συλλογικό έργο του Γενι-*

κού Τμήματος Δικαίου του Παντείου Πανεπιστημίου Ελευθερίες – Δικαιώματα – Ασφάλεια στην ΕΕ, 2010, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.89.

^[33] Α. Καϊλής, *Δικαιώματα του Ανθρώπου και Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις ΙΜΔΑ, Αθήνα, 2015, σελ. 230.*

^[34] Ε. Ρούκουνας, *Διεθνής Προστασία Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Εστία, 1995, Αθήνα, σελ. 244.*

Μεταναστευτικό Δίκαιο

Ασφαλών Χωρών Προέλευσης, δ) την αποτροπή δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων άσυλο εντός της ΕΕ μέσω σοβαρών κυρώσεων, ε) ενίσχυση της ελεγκτικής αρμοδιότητας του οργανισμού ασύλου^[35], στ) την κατάργηση της οδηγίας 2001/55ΕΚ, περί προσωρινής προστασίας, ζ) ενώ ιδιαίτερα δυσοίωτες είναι οι προτάσεις οι οποίες κινούνται προς την κατεύθυνση τροποποίησης και σημαντικού περιορισμού της δυνατότητας ασκήσεως της ανθρωπιστικής ρήτηρας και της ρήτηρας κυριαρχίας μέσω της θέσπισης ενός νέου υπερ-κριτηρίου για τον προσδιορισμό του υπευθύνου κράτους-μέλους για την εξέταση της αίτησης ασύλου το οποίο ορίζει ότι αν μια αίτηση είναι απαράδεκτη επι τη βάση του τεκμηρίου της «ασφαλούς τρίτης χώρας» τότε το συγκεκριμένο Κράτος Μέλος είναι υπεύθυνο ανεξαρτήτως των υπολοίπων κριτηρίων (οικογενειακή επανένωση – ανθρωπιστικοί λόγοι-ανήλικοι). Οι νέες αυτές προτάσεις φαίνονται απογοητευτικές και δείχνουν περισσότερο ως αποτέλεσμα πανικού και ψυχολογίας πολιορκημένου καθώς δεν είναι λογικές, ισορροπημένες και συμπαγείς^[36]. Αντιθέτως βασίζονται στην λογική της αποτροπής των πιθανών νέων αφίξεων και της τιμωρίας δευτερογενών κινήσεων με δυσανάλογα σοβαρές κυρώσεις όπως αυστηρότεροι κανόνες κράτησης και πλήρη στέρηση κοινωνικών επιδομάτων.

Σύμφωνα με την Έκθεση του FRA^[37] του 2014, τα κράτη-μέλη θα πρέπει να προωθήσουν νόμιμους τρόπους εισόδου στην ΕΕ για τους ανθρώπους που χρειάζονται διεθνή προστασία επί τη βάση κατάλληλων συνεργασιών, κοινών προσεγγίσεων και επαρκών κονδυλίων στήριξης των μελών που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες πιέσεις καθώς επίσης να διαφυλάσσουν το Ευρωπαϊκό κεκτημένο αναφορικά με τις πολιτικές επιστροφών. Με τον

τρόπο αυτό, οι ροές των μεταναστών-προσφύγων θα ήταν ελεγχόμενες και θα διασφαλιζαν την προστασία της ζωής και των λοιπών δικαιωμάτων τους. Περαιτέρω, το μέτρο αυτό θα έδινε την δυνατότητα στην ΕΕ να καταλείψει το πλήθος των μεταναστών ορθολογικά μεταξύ των κρατών – μελών, με στόχο αφ' ενός την αποτελεσματικότερη ένταξή τους στις κοινωνίες και αφ' ετέρου την ευνοϊκότερη υποδοχή τους από τους ευρωπαίους κατοίκους. Οι Elspeth Guild, Cathryn Costello, Madeline Garlick και η Violeta Moreno-Lax από το Κέντρο Ευρωπαϊκών Πολιτικών Μελετών (CEPS), προτείνουν, μεταξύ άλλων, την προώθηση των ανωτέρω νόμιμων οδών εισόδου μέσω της αναστολής των κυρώσεων σε βάρος των μεταφορικών εταιρειών, την θέσπιση ανθρωπιστικών θεωρήσεων και τις χορηγίες ιδιωτών για την μετεγκατάσταση προσφύγων. Επίσης δίνουν έμφαση στην κοινή αναγνώριση αποδοχής αιτημάτων ασύλου-διεθνούς προστασίας, στην δυνατότητα μεταφοράς του καθεστώτος διεθνούς προστασίας μεταξύ των Κρατών Μελών και στην σταδιακή απελευθέρωση δευτερογενών μετακινήσεων επί τη βάση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης ανάμεσα στα Κράτη Μέλη, ενώ θεωρούν απαραίτητη την θέσπιση των μετεγκαταστάσεων με σύστημα ποσοστώσεων συνοδευόμενων με τις απαραίτητες οικονομικές ενισχύσεις^[38].

Ο Steve Peers, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο πανεπιστήμιο του Essex, με τη σειρά του προτείνει, μεταξύ άλλων, την εναρμονισμένη ερμηνεία των κανόνων της ΕΕ καθώς παρατηρούνται φαινόμενα διαμετρικά αντίθετων προσεγγίσεων και δημιουργικής νομικής επί ασφών και γενικόλογων διατάξεων, τα οποία υποβαθμίζουν την αξιοπιστία του νομικού πλαισίου και εκτρέφουν τις εθνικιστικές παθογένειες^[39].

«διαστρεβλώνονται οι πραγματικές διαστάσεις του προσφυγικού προβλήματος καθώς παρουσιάζεται ως σοβαρή απειλή για την ασφάλεια, το επίπεδο ζωής και την ποιότητα των υπηρεσιών του κράτους πρόνοιας των Κρατών Μελών»

^[35] Έγγραφο της Επιτροπής με τίτλο «Το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου», διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://ec.europa.eu/greece/pdf/20160406asylum.pdf>, πρόσβαση 15/08/2016.

^[36] Steve Peers, *EU Law Analysis: Expert insight into EU law developments, 'Wisdom and goodness to the vile seem vile': Towards a third phase of the Common European Asylum System ?*, <http://eulawanalysis.blogspot.gr/2016/04/wisdom-and-goodness-to-vile-seem-vile.html>, πρόσβαση 06/04/2016.

^[37] Αναλυτικότερα: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports/fundamental-rights-2014/asylum>, σελ.99-100.

^[38] Αναλυτικότερα: Elspeth Guild, Cathryn Costello, Madeline Garlick and Violeta Moreno-Lax, 'Enhancing the Common European Asylum System and Alternatives to Dublin', CEPS, No 13, September 2015.

^[39] Steve Peers, *EU Law Analysis: Expert insight into EU law developments, The Refugee Crisis: What should the EU do next?*, <http://eulawanalysis.blogspot.gr/2015/09/the-refugee-crisis-what-should-eu-do.html>, πρόσβαση 08/04/2016.

Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές

Επίλογος

Συμπερασματικά, φαίνεται να επιβεβαιώνεται η άποψη ότι το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την διεθνή προστασία, το Άσυλο και τους πρόσφυγες γενικότερα αποτελεί ένα αρκετά εξελιγμένο περιφερειακό δίκτυο προστασίας με σημαντικές καινοτομίες και εξαιρετικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης και βελτίωσής του. Είναι όμως επίσης αυτονόητο ότι το πλαίσιο αυτό περνά μια μεγάλη δοκιμασία λόγω της προσφυγικής κρίσης και πρέπει να ενισχυθεί θεσμικά, νομοθετικά και διοικητικά. Δυστυχώς, οι εθνικιστικές εξάρσεις και τα νεο-εθνικιστικά κόμματα των κρατών-μελών φαίνεται να οδηγούν τις εξελίξεις εκτρέφοντας τον θυμό, την ξеноφοβία και την άγνοια ενώ ταυτόχρονα ανακόπτουν την θέσπιση και εφαρμογή των θετικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες είναι απαραίτητες για να αποκτήσει η ΕΕ μια πολιτική Ασύλου δίκαιη, ανθρώπινη, πραγματιστική και ολοκληρωμένη. Τα ανθρώπινα δικαιώματα των προσφύγων θυσιάζονται στον βωμό της ταχύτητας, της αποτελεσματικότητας και του αποτρεπτικού παράγοντα, καθώς τα ισχυρότερα Κράτη Μέλη μεταθέτουν τα ανθρωπιστικά καθήκοντά τους και τις νομικές ευθύνες και υποχρεώσεις τους στα πλέον ακατάλληλα για το σκοπό αυτό κράτη. Καθήκον κάθε πολίτη της ΕΕ είναι να μην παραμένει απαθής μπροστά στην «χειρότερη ανθρωπιστική καταστροφή από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο^[40]» σύμφωνα με την ρήση του Πάπα Φραγκίσκου και την παραβίαση θεμελιωδών και μη διαπραγματεύσιμων^[41] ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερος όταν αυτή εκτυλίσσεται συγκαλυμμένα και στο όνομα της υπεράσπισής τους. Διότι, αν δεν αγωνίζεσαι, σύντομα θα έρθει η στιγμή που θα αναγκαστείς να ικετεύεις.

.....

«Δυστυχώς, οι εθνικιστικές εξάρσεις και τα νεο-εθνικιστικά κόμματα των κρατών-μελών φαίνεται να οδηγούν τις εξελίξεις εκτρέφοντας τον θυμό, την ξеноφοβία και την άγνοια»

^[40] *The Telegraph*, Pope Francis transforms lives of 12 Syrian refugees plucked from Lesbos- but thousands left behind in Greece, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/16/pope-visits-lesbos-to-highlight-ordeal-of-refugees/>, πρόσβαση 16/04/2016.

^[41] ΑΚΤΥΠΗΣ, Ηρακλής-Σπυρίδων. Οι πρόσφυγες στο κατώφλι της Ε.Ε., τα ανθρώπινα δικαιώματα «υπό διαπραγμάτευση». *Επίκαιρα νομικά θέματα και αναλύσεις*, [S.l.], v. 1, n. 5, p. 4, Ιούν. 2016. <<http://entha.euc.ac.cy/index.php/entha/article/view/40/36>>. πρόσβαση 09/09/2016